

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ АКЦИЯ, ЕҢБЕК ӘРЕКЕТІ

Тақырыбы:

«Таза балабақша – таза орта»

Бағыты: Балаларға балабақша аумағын таза ұстау, заттарды ұқыпты пайдалану және табиғатқа қамқорлық жасау туралы түсінік қалыптастыру

Тұжырымдамасы: «Таза Қазақстан»

Өткізу түрі: экологиялық акция, еңбек әрекеті

Мерзімі: 2026 жылғы қыркүйек

Қатысушылар: кіші, ортаңғы, ересек, мектепалды топ тәрбиеленушілері, барлық топ педагогтері

Жауаптылар: әдіскер, барлық топ тәрбиешілері

Мақсаты

Балалардың қоршаған орта тазалығына жауапкершілікпен қарауын қалыптастыру, балабақша аумағын таза ұстауға, заттарды ұқыпты пайдалануға және табиғатқа қамқорлық жасауға тәрбиелеу.

Балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес қарапайым еңбек әрекеттеріне қатыстыру арқылы тазалық, ұқыптылық, жауапкершілік, қамқорлық және бірлесіп әрекет ету дағдыларын қалыптастыру.

Міндеттері

1. Балаларға «таза орта», «табиғатқа қамқорлық», «ұқыптылық» ұғымдарын қарапайым тілмен түсіндіру.
2. Балабақша аумағын таза ұстаудың маңызын көрсету.
3. Қоқысты белгіленген орынға тастау әдетін қалыптастыру.
4. Ойыншықтар мен балабақшадағы заттарды ұқыпты пайдалануға үйрету.
5. Өсімдіктерге, ағаштарға, гүлдерге қамқорлық жасауға тәрбиелеу.
6. Балаларды жас ерекшеліктеріне сай қарапайым еңбек әрекеттеріне қатыстыру.
7. Бірлесіп жұмыс жасау, бір-біріне көмектесу дағдыларын дамыту.
8. Балалардың табиғатқа деген жағымды эмоционалдық қарым-қатынасын қалыптастыру.
9. Экологиялық мәдениетті күнделікті өмірдегі қарапайым әрекеттер арқылы бекіту.
10. Балаларға тазалықты сақтау тек акция кезінде емес, күнделікті әдет болуы керектігін түсіндіру.

Қажетті құралдар

- қолғаптар;
- шағын шелектер;
- сыпырғыштар;
- қоқыс жинауға арналған арнайы құралдар;
- су құятын шағын ыдыстар;
- су бүріккіштер;
- өсімдікке арналған шағын құралдар;
- қоқыс жәшіктері;
- «Таза аула» белгілері;
- табиғат суреттері;
- қоқыс түрлерінің суреттері;
- түрлі түсті пакеттер немесе себеттер;
- «Таза балабақша» жазуы;

- рефлексияға арналған жапырақшалар.

Ескерту: еңбек құралдары балалардың жасына сәйкес және қауіпсіз болуы керек. Өткір, ауыр немесе жарақат келтіруі мүмкін құралдар балаларға берілмейді.

I. Ұйымдастыру кезеңі

Барлық топтар өз топтарында қысқаша әңгімеден кейін балабақша аумағына шығады.

Тәрбиеші балаларды акцияның мақсатымен таныстырады.

Тәрбиешінің кіріспе сөзі:

«Балалар, бүгін біз ерекше жақсы іс жасау үшін жиналдык. Біздің балабақшамыз – бәрімізге ортақ үйіміз. Біз осы жерде ойнаймыз, білім аламыз, достарымызбен уақыт өткіземіз.

Өз үйімізді таза ұстайтынымыз сияқты, балабақшамызды да таза ұстауымыз керек.

Табиғат та біздің қамқорлығымызды қажет етеді. Ағаштар, гүлдер, шөптер, құстар мен жәндіктер – бәрі табиғаттың бір бөлігі.

Бүгін біз «Таза балабақша – таза орта» акциясына қатысып, балабақшамызды таза әрі әдемі ұстауға өз үлесімізді қосамыз.»

II. «Таза ма, лас па?» әңгімелесу

Балаларға балабақша аумағының және табиғаттың әртүрлі жағдайлары бейнеленген суреттер көрсетіледі.

Мысалы:

 таза аула

 қоқыс шашылған аула

 гүлзар

 сынған бұтақтар

 қоқыс жәшігі

 таза су

 жерде жатқан бөтелке

Балалар суреттерді қарап, қай жерде тазалық сақталғанын анықтайды.

Сұрақтар:

- Қай сурет саған ұнады?
- Неліктен таза аула әдемі көрінеді?
- Қоқысты қай жерге тастау керек?
- Гүлдерді жүлуға бола ма?
- Ағаштың бұтағын сындыру дұрыс па?
- Балабақшаны таза ұстау үшін біз не істей аламыз?

III. «Таза балабақшаға кім көмектеседі?»

Балаларға қарапайым жағдаяттар ұсынылады.

1-жағдаят

«Сен аулада жерде жатқан қағазды көрдің. Не істейсің?»

Балалардың жауабы:

«Қағазды көтеріп, қоқыс жәшігіне саламын.»

2-жағдаят

«Досың ойыншығын ойнап болған соң жерде қалдырды.»

«Ойыншығын орнына жинауға көмектесемін.»

3-жағдаят

«Гүлдің топырағы құрғап қалыпты.»

«Тәрбиешіге айтып, гүлге күтім жасауға көмектесемін.»

IV. Экологиялық акция «Таза аула»

Негізгі еңбек әрекеті

Балалар тәрбиешінің жетекшілігімен балабақша аумағында қарапайым тазалық жұмыстарына қатысады.

Балалардың жас ерекшеліктеріне қарай:

Кіші топ:

- ойыншықтарды орнына жинау;
- ауладағы ірі, қауіпсіз заттарды тәрбиешімен бірге жинау;
- өсімдіктерді бақылау;
- гүлдерге су құюға қатысу.

Ортаңғы топ:

- жеңіл заттарды жинау;
- құлаған жапырақтарды себетке жинау;
- ойын алаңындағы заттарды реттеу;
- гүлдерге су құю.

Ересек топ:

- жапырақтарды жинау;
- алаңдағы ұсақ қоқыстарды арнайы қолғаппен жинау;
- ойын құралдарын ретке келтіру;
- гүлзарға күтім жасауға көмектесу.

Мектепалды топ:

- аумақты тазалау жұмыстарына белсенді қатысу;
- қоқысты ажырату;
- жапырақтарды жинау;
- гүлзарды реттеу;
- тазалық аймағын бақылау;
- «Таза аула» ережелерін басқа балаларға түсіндіру.

V. «Әр заттың өз орны бар»

Мақсаты: балаларды заттарды ұқыпты пайдалануға және орнына қоюға үйрету.

Тәрбиеші балалармен бірге ойын алаңын аралайды.

Балалар:

- доптың;
 - текшенің;
 - қуыршақтың;
 - көліктің;
 - кітаптың;
 - құрылыс материалдарының
- өз орны бар екенін анықтайды.

Ойын:

Тәрбиеші бірнеше затты әдейі әр жерге орналастырады.

Балалар:

«Бұл зат қай жерде тұруы керек?»

деген сұраққа жауап беріп, затты орнына қояды.

Қорытынды:

«Затты ұқыпты пайдалансаң – ол ұзақ қызмет етеді.»

VI. «Қоқысты өз орнына сал»

Мақсаты: қоқысты белгіленген орынға тастау әдетін қалыптастыру.

Балаларға қағаз, пластик бөтелке, жапырақ сияқты заттардың суреттері көрсетіледі.

Педагог:

«Мұны қайда саламыз?»

деп сұрайды.

Балалар қоқыс жәшігін көрсетеді.

Мектепалды және ересек топтарда қоқысты **қағаз, пластик, табиғи қалдық** ретінде ажыратуға арналған қарапайым тапсырма ұйымдастыруға болады.

VII. Қимылды ойын «Қоқысты жина»

Балалар екі топқа бөлінеді.

Белгіленген аумаққа қауіпсіз, таза қағаз қиындылары немесе арнайы дайындалған макеттер орналастырылады.

Белгі бойынша балалар оларды жинап, себетке салады.

Ереже:

- бір-бірін итермейді;
- жүгіргенде арақашықтық сақтайды;
- белгісіз немесе қауіпті заттарды ұстамайды;
- тек тәрбиеші көрсеткен заттарды жинайды.

Мақсаты:

Балаларға тазалықты сақтау әрекетін ойын арқылы бекіту.

VIII. «Гүлге қамқор болайық»

Мақсаты: өсімдіктерге қамқорлық жасау сезімін қалыптастыру.

Тәрбиеші балаларға гүлдерді көрсетіп:

- Гүлге не қажет?
- Гүлді қалай күтеміз?
- Оны жұлуға бола ма?
- Жапырағын сындыруға бола ма?
- Гүлге су не үшін керек?

деген сұрақтар қояды.

Балалар тәрбиешінің бақылауымен гүлдерге су құюға қатысады.

Тәрбиелік ой:

«Гүлді жұлмаймыз, оны тамашалаймыз және күтеміз.»

IX. «Ағашқа қамқорлық»

Балалар балабақша ауласындағы ағаштарды бақылайды.

Тәрбиеші:

«Ағаштарға біз қалай көмектесе аламыз?»

деп сұрайды.

Балалардың жауаптары:

- ағаштың бұтағын сындырмау;
- қабығын тырнамау;
- айналасын таза ұстау;
- қоқыс тастамау;
- өсімдікті таптамау.

Балалар ағаштарды бақылап, олардың жапырақтарының түсін, көлемін, пішінін сипаттайды.

X. Экологиялық ойын «Табиғатқа не пайдалы?»

Тәрбиеші әрекетті атайды.

Балалар дұрыс әрекет болса қол шапалақтайды, дұрыс емес болса қолдарын айқастырады.

- Гүлге су құю.
- Ағаштың бұтағын сындыру.
- Қоқысты жәшікке салу.
- Жерге қоқыс тастау.
- Құстарға қамқор болу.
- Гүлді жұлуды.
- Ойыншықты орнына қою.
- Өсімдікті таптау.
- Ауланы таза ұстау.

XI. «Табиғатқа жылы сөз»

Балалар табиғатқа қатысты жақсы сөздерді айтады.

Мысалы:

- «Ағаштар әдемі!»
- «Гүлдер әдемі өссін!»
- «Құстар аман болсын!»
- «Табиғатты қорғаймыз!»
- «Жеріміз таза болсын!»

Бұл әрекет арқылы баланың табиғатқа эмоционалдық жағымды қарым-қатынасы қалыптасады.

XII. «Таза балабақша ережелері»

Барлық топтарға ортақ қарапайым ережелер жасалады.

Біздің ережелеріміз:

- Қоқысты жерге тастамаймыз.
- Гүлдерді жұлмаймыз.
- Ағаштарды сындырмаймыз.
- Ойыншықтарды орнына қоямыз.
- Суды босқа ағызбаймыз.
- Кітаптар мен заттарды ұқыпты ұстаймыз.
- Бір-бірімізге көмектесеміз.
- Табиғатты қорғаймыз.

XIII. «Таза орта – біздің ортақ еңбегіміз»

Барлық топтардың жасаған жұмыстарын қорытындылау.

Тәрбиеші балалармен бірге аумақты аралап:

«Бұрын қандай еді?»

«Қазір қандай болды?»

деген сұрақтарды талқылайды.

Балалар өз еңбегінің нәтижесін көреді.

Педагогтің сөзі:

«Балалар, бүгін әрқайсың кішкентай болса да жақсы іс жасадыңдар. Бір бала ойыншық жинады, бір бала жапырақ жинады, бір бала гүлге су құюға көмектесті. Осындай кішкентай әрекеттер бірігіп, үлкен нәтижеге айналады.»

XIV. «Экологиялық эстафета»

1-кезең – «Жина»

Қауіпсіз макеттерді себетке жинау.

2-кезең – «Тап»

Табиғатқа пайдалы әрекетті таңдау.

3-кезең – «Орнына қой»

Заттарды тиісті орнына орналастыру.

4-кезең – «Гүлге су бер»

Ойын түрінде гүлге су құю әрекетін көрсету.

5-кезең – «Таза аула»

Командамен бірге белгіленген шағын аумақты ретке келтіру.

XV. Тәрбиешілерге әдістемелік кеңес

Экологиялық тәрбиені тек арнайы акциямен шектемей, күнделікті режимдік сәттерге енгізу ұсынылады.

Таңертең:

Баламен бірге ауладағы тазалықты бақылау:

«Бүгін ауламыз қандай?»

Серуен кезінде:

Табиғатты бақылау:

«Қандай ағаш көрдің?»

«Жапырақ қандай?»

Ойыннан кейін:

«Ойыншықтарымызды бірге реттейік.»

Тамақтанудан кейін:

«Тамақты ысырап етпеу неліктен маңызды?»

Серуен соңында:

«Бүгін табиғатқа қандай жақсы іс жасадық?»

Осылайша экологиялық мәдениет баланың күнделікті әрекетіне біртіндеп енгізіледі.

XVI. Топтар бойынша шағын шығармашылық тапсырма

Кіші топ

«Гүлге су құямыз»

Балалар гүлдің суретін бояйды немесе дайын гүл бейнесін безендіреді.

Негізгі ұғым:

«Гүлді күтеміз.»

Ортаңғы топ

«Таза аула»

Балалар таза аула бейнеленген суретке қоқыс жәшігін, гүлдерді, ағаштарды орналастырады.

Негізгі ұғым:
«Тазалықты сақтаймыз.»

Ересек топ

«Табиғатты қорғаймыз»

Балалар табиғатқа пайдалы және зиянды әрекеттерді ажыратып, суреттерді екі топқа бөледі.

Негізгі ұғым:
«Табиғатқа қамқор боламыз.»

Мектепалды топ

«Экологиялық патруль»

Балалар балабақша аумағын бақылап, тазалық сақталатын және назар аударуды қажет ететін орындарды анықтайды.

Соңында:

«Балабақшамызды таза ұстау үшін біз...»
деген сөйлемді жалғастырады.

XVII. «Мен табиғатқа көмектесемін»

Әр бала сөйлемді аяқтайды:

- «Мен қоқысты ...»
- «Мен гүлдерді ...»
- «Мен ағаштарды ...»
- «Мен ойыншықтарды ...»
- «Мен балабақшаны ...»
- «Мен табиғатты ...»

Күтілетін жауаптар:

«қоқыс жәшігіне саламын»

«жұлмаймын»

«сындырмаймын»

«орнына қоямын»

«таза ұстаймын»

«қорғаймын»

XVIII. Рефлексия «Таза жүрек – таза орта»

Балаларға үш түрлі жапырақ ұсынылады.

☞ **Жасыл жапырақ** – «Маған ұнады».

☞ **Сары жапырақ** – «Мен бүгін жаңа нәрсе үйрендім».

☞ **Жапырақ** – «Мен табиғатқа көмектесемін».

Әр бала өз жапырағын таңдап, қысқаша түсіндіреді.

XIX. «Таза балабақша» ұраны

Барлық балалар бірге қайталайды:

Таза аула – біздің ортақ үйіміз!

Таза табиғат – біздің болашағымыз!

Қоқысты жерге тастамаймыз!

Табиғатты қорғаймыз!

Балабақшамызды таза ұстаймыз!

Қорытынды

«Таза балабақша – таза орта» экологиялық акциясы барысында балалар балабақша аумағын таза ұстау, заттарды ұқыпты пайдалану, өсімдіктерге қамқорлық жасау және табиғатты қорғау туралы қарапайым түсініктерін бекітті.

Балалар жас ерекшеліктеріне сәйкес еңбек әрекеттеріне қатысып, өз еңбегінің нәтижесін көруге мүмкіндік алды. Бірлескен тазалық жұмыстары арқылы балаларда жауапкершілік, ұқыптылық, еңбекке қызығушылық, өзара көмек және табиғатқа қамқорлық жасау дағдылары қалыптасты.

Экологиялық мәдениетті қалыптастырудың тиімді жолы – баланы табиғатты қорғауға тек сөзбен шақыру емес, оны **күнделікті нақты әрекетке қатыстыру**. Сондықтан әр топта тазалық, ұқыптылық және табиғатқа қамқорлық дағдылары күн сайын бекітіліп отырғаны маңызды.

«Таза Қазақстан» идеясы баланың күнделікті қарапайым әрекетінен басталады: қоқысты жерге тастамау, затты орнына қою, гүлді жұлмау, ағашты сындырмау және қоршаған ортаға қамқор болу.

Барлық топ тәрбиешілеріне ұсыныстар

1. Экологиялық тәрбиені күнделікті режимдік сәттерге енгізу.
2. Баланың жасына сәйкес қарапайым еңбек тапсырмаларын беру.
3. Баланы тазалық жұмыстарына мәжбүрлемей, оны қызықты әрекет ретінде ұйымдастыру.
4. Табиғатты бақылау кезінде баланың сұрақ қоюына мүмкіндік беру.
5. Өсімдіктерге күтім жасауға балаларды жүйелі түрде қатыстыру.
6. Ойыншықтар мен құралдарды ұқыпты пайдалану әдетін қалыптастыру.
7. «Қоқыс – жәшікке» қағидасын күнделікті бекіту.
8. Балаларға табиғатқа зиян келтіретін әрекеттерді нақты мысалдар арқылы түсіндіру.
9. Ата-аналармен бірлесіп үй жағдайында да экологиялық әдеттерді жалғастыру.
10. Әрбір дұрыс экологиялық әрекетті жылы сөзбен қолдап, баланың жауапкершілігін арттыру.

Күтілетін нәтиже

Іс-шара соңында балалар:

- балабақша аумағын таза ұстаудың маңызын түсінеді;
- қоқысты арнайы орынға тастау қажеттігін біледі;
- ойыншықтар мен заттарды ұқыпты пайдалануға үйренеді;
- гүлдер мен ағаштарға қамқорлық жасау қажеттігін түсінеді;
- табиғатқа зиян келтіретін және пайдалы әрекеттерді ажырата бастайды;
- қарапайым еңбек әрекеттеріне қызығушылық танытады;
- бірлесіп жұмыс жасау және бір-біріне көмектесу дағдыларын дамытады;
- қоршаған ортаға жауапкершілікпен қараудың алғашқы дағдыларын қалыптастырады;
- **«Таза орта – өзімізден басталады»** деген қарапайым түсінікті қабылдайды.

Өткізілген күні: «__» _____ 2026 ж.

Топ: Ақжол

Тәрбиеші: Касенова М.К.

Әдіскер: _____

Менгеруші: Орғалиева А.А.